

immensa, ut dictum est deiformis: ¹ haec est enim ratio visibilitatis omnis luminis similitudo aliqua videntis ad lumen: et quanto major similitudo ad lumen maximum, tanto limpidior et dulcior est visio. Hinc est quod sanus oculus potest aliquatenus videre nudum corpus solis, et non corpus Christi: quia cum illo habet aliqualem similitudinem luminis et corruptibilitatis, quam non habet corpus Christi. Nisi enim oculus ex aliqua parte caelesti lumini similis esset, nequaquam illud videre posset sicut, nec auris, aut digitus, aut etiam oculus caecus, scilicet propter nimiam dissimilitudinem. Quia ergo ob nostram imbecillitatem, et corporis Christi nimiam claritatem magnificatam, et usque ad incorruptionem roboratam non possumus videre dulciter oculo ad oculum Dominici Corporis claritatem, saltem oculo mentali, idest pura cordis intentione ipsum debemus respicere, secundum illud Lucae 11: "Si oculus tuus simplex fuerit, idest intentio cordis pura, totum corpus tuum lucidum erit, ad videndam claritatem Christi. 1 Joan. 3: Scimus quoniam cum apparuerit, similes illi erimus, et videbimus eum sicuti est. Dignum quidem videtur per superiores oculorum fenestras veritatem intrare debere ad animam. Sed hoc nobis, o anima, servatur in posterum, cum videbimus eum facie ad faciem. Et haec visio erit vita aeterna.

CAPUT IX.

De forma donationis, qua datur sub specie panis.

"Venite, comedite." Thema proprium, cibavit eum pane etc. Glossa interlinearis, "idest corpore Christi." Secundo dat Dominus corpus suum sub specie panis propter tria. Propter collatam sibi praeter caeteris cibis habilitatem. Sub una enim alia specie cibi tam respectu ministrantium quam accipientium posset actus exhiberi. Et hoc triplici consideratione. Primo scilicet quantum ad inventionem habilior est species panis quam cibi alterius, quia omni loco, omni tempore facilius invenitur quam alius cibus. Item quantum ad conservationem habilior est; quia si debet levari, portari, sive custodiri, commodius fit sub specie panis quam cibi alterius. Psal. 109: "Juravit Dominus, et non poenitebit eum, tu es Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech, qui nec oves nec boves nec capras, sed panem et vinum obtulit. Item quantum ad administrationem habilior est, quia mundius et honestius tractari

¹ Al. de informis.² Forte sub nulla.

potest, in altari melius dividi, convenientius a sanis et infirmis sumi potest, quam alius cibus. Secundo dat sub specie panis propter faciendum signationis suae cognitionem et fidem. Augustinus: "Signum est res praeter speciem quam ingerit sensibus, aliquid aliud ex se faciens in agnitionem venire." Signorum autem tria sunt genera: naturale, artificiale, sacramentale. Signum naturale secundum naturam significat, sicut fumus significat ignem, rubor caeli vespertinus significat futuram serenitatem. Matth. 16: "Facto vespere dicitis, serenum erit, rubicundum est enim caelum." Signum artificiale secundum impositionem hominis significat: et hoc est duplex: aliud enim non continet quod significat, ut circulus vini; ¹ aliud continet quod significat, ut pluviarium ² continet pluvias et significat eas, pastillum significat carnes et continet. Signa sacramentalia secundum impositionem Dei significant, et sunt similiter duplicia: alia enim non continent quod significant, ut Sacramenta legalia, sicut serpens aeneus erectus in eremo significabat quidem Salvatorem, sed non continebat eum, sicut circulus suspensus ante domum significat vinum, quod tamen non est contentum. Num. 21: "Fecit Moyses serpentem aeneum, et posuit eum pro signo, quem si percussi aspiciebant, sanabantur." Sapient. 16: "Habentes signum salutis non per hoc quod videbant sanabantur, sed per te omnium Salvatorem. Similiter agnus Paschalis et circumcisio significabant rem figuratam, sed non continebant, quia secundum se non justificabant: ad Roman. 3: "Ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram Deo." Item alia sunt signa sacramentalia, quae etiam secundum impositionem significant, ut Sacramenta evangelica, sicut baptismus et eucharistia. Hugo: "Sacramentum evangelicum est materiale elementum foris sensibiliter propositum ex similitudine repraesentans, et ex institutione significans, et ex sanctificatione continens aliquam gratiam specialem." Baptismus significat: animae purificationem, et continet eam, quia efficit quod figurat, scilicet remissionem peccatorum. Act. 2, Petrus ait: "Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum." Similiter Sacramentum altaris significat vere corpus Christi, et vere continet illud, quia post consecrationem panis sub specie ejus, idest sub illo signo panis, quod Deus posuit ad significandum corpus Domini, totus est Christus, sicut sub signo positivo hominis, scilicet in pastillo, sunt occultatae carnes. Matth. 26: "Accepit Jesus panem, et benedixit, et ait: "Hoc est corpus meum," significatum sub specie panis: Joan. 5: "Filius hominis dabit vobis panem, qui per-

¹ Forte ut circulus vinum.² Al. pluviarum.

manet in vitam aeternam. Hunc panem significavit Deus. Igitur si cum video signum positivum hominis, credo ibi sub tenui pane esse carnes, multo magis cum video signum positivum Dei, ut Sacramentum altaris, credere debeo ibi sub specie panis esse verum corpus Christi propter rerum ibi significantiarum similitudinem. Tres enim ibi res significantur, quarum species illa panis est Sacramentum, idest sacrum signum, expressam habens in se illarum similitudinem. Prima res ibi significata est naturale corpus Domini, quod ibi continetur. Secunda res corpus ejus mysticum, quod ibi significatur, et non continetur. Tertia res est effectus Sacramenti in anima fidei. Primo species panis primae rei ibi significatae, idest veri corporis Christi, habet similitudinem non ratione sui, sed ratione subjecti quod habuit ante consecrationem, idest panis qui prius fuit: sicut enim ex pluribus et puris granis conficitur, sic corpus Christi ex pluribus membris puris et immaculatis consistit. Cant. 7: "Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis." Exod. 25: "Arcam de lignis Sethim compingite." Glossa: "Arca corpus Christi significat." Haec fit de lignis Sethim imputribilibus, quia corpus Christi consistit ex membris purissimis, et ab omni vitio mundis. Secundo species panis secundae rei ibi significatae tenet similitudinem, idest mystici corporis Christi significati, scilicet Ecclesiae, quae est unitas fidelium. Sicut enim ex multis granis puris conficitur unus panis, sic ex multis fidelibus puris a culpa mortali mundis et vinculo caritatis unitis ecclesiastica unitas consistit; 1 ad Corinth. 9. Hic est sciendum quod in pane triplex unio attenditur, per quam triplex fraternitas, sive causa et vinculum amoris, quod inter fideles esse debet, significatur. Primo grana nobilia et similia colliguntur. Secundo farina conspargitur per aquam et pasta conficitur. Tertio ut panis solidus fiat, igne decoquitur. Primum grana similia significant fraternitatem et amorem naturalem, quia omnes de uno et primo parente sumus nati. Secundum, scilicet pasta, quae est farina aqua perfusa, sacramentalem, quia uno Sacramento baptismali sumus regenerati. Tertium, scilicet panis igne solidatus, spiritualement, quia uno spiritu, scilicet ad unam christianam religionem sumus congregati. De primo Gen. 22: "Descenderunt fratres Joseph ut emerent frumenta in Aegypto," quia humiliaverunt se fideles, ut amorem naturalem omnium hominum acquirerent. Eccles. 13: "Omne animal diligit sibi simile, et omnis homo diligit proximum suum." De secundo 1 ad Corinth. 5: "Sitis nova conspersio, sicut estis azymi," idest unum quid per dilectionem Sacramentalem. 1 Joan. 4: "Hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum diligat et fratrem suum." De tertio Exod. 12: "Coxerunt farinam conspersam, et fecerunt panes," idest pro-

fecerunt usque ad dilectionem spiritualem. Joan. 14: "Hoc est praeceptum etc." Augustinus: "Non autem carnalis, sed spiritualis etc." Tertio species panis secundum quod erat panis, habet in se similitudinem tertiae rei ibi signatae, idest effectus Sacramenti in anima fidei. Sicut enim panis tria facit, scilicet confortat, satiat, vitam conservat; sic panis Sacramenti animam fidelem confortat ad peccatum dimittendum, satiat ad fastidium mundi faciendum, in vita conservat ad Deum semper laudandum. De primo Psalm. 103: "Panis cor hominis confirmet," ad omne vitium devincendum: unde Psal. 17: "Diligam te Domine etc.," qui, scilicet praecinxisti me virtute ad bellum. De secundo Psal. 104: "Pane caeli saturavit eos." Ad mundi fastidium faciendum. Prov. 27: "Anima saturata calcabit favum." De tertio Eccles. 33: "Panis egentium, vita pauperum est." Ad Deum laudandum, scilicet semper, Psalm. 145: "Lauda anima mea Dominum etc." 2 Paral. in fine: "Laudabo te Domine, semper omnibus diebus vitae meae, quoniam te laudat omnis virtus caelorum."

CAPUT X.

De forma donationis, qua datur sub specie panis triticei.

"Venite, comedite." Thema proprium. "Convertentur, et vivent tritico," Oseae 14. Vel aliud simile de frumento, vel tritico. Tertio circa formam donationis corporis considerandum est, quod Dominus dat illud sub specie panis triticei, et non alterius: et hoc propter tria. Primo propter hujus grani praeceteris naturalem nobilitatem. Quod probatur a tribus: quia hoc granum est purissimum, quia ad panem communissimum, quia ad carnem maxime nutritivum. Primo granum tritici est maxime purum, quia haec species sola inter alias attingit complementum, idest summam puritatem: nam, ut dicunt Alchimici, idest aurifices, in speciebus quibusdam licet multae species esse videantur, tamen una est quae attingit complementum: et aliae sunt differentes ab ea quibusdam aegritudinibus, sicut patet de auro. Nam omne metallum purgatione materiae in aurum dicunt transmutari: sic etiam videmus de granis, quod bonitate terrae purgatur siligo, et in triticum nobilitatur. Et ideo simpliciter et absolute panis triticeus est panis propter excellentiae puritatem, sive nobilitatem. Secundo granum tritici est ad panem communissimum, quia competit sanis et infirmis, immo omni animali panem comedenti: avibus, ut patet in columbis: bestiis, ut catulis magis competit panis triticeus, quia libentius eo vescuntur, et ideo panis triticeus vere est

panis propter communis convenientiae nobilitatem. Tertio granum tritici est ad carnem maxime nutritivum, quia puritate naturali et competitibilitate communi, et viscositate sui maxime membris adhaeret nutrimentum exinde sumptum, et quoad haec tria maxime nutrit et confortat: et sic panis triticeus est purus, et granum ejus praecipuae nobilitatis propter communis convenientiae nobilitatem. Et hac ratione congruum est, ut nobilissimum corpus quasi nobilissimus panis filiorum Dei detur filiis sub specie nobilissimi panis. Secundo dat corpus suum sub specie panis triticei propter fidelium discretam in eo significationem. Sicut enim triticum secundum triplicem statum habet considerari, sic fidelium universitas in tres status solet distingui. Triticum¹ autem consideratur, secundum quod stat in agris, vel secundum quod grana separantur a paleis, vel secundum quod jam purgata locantur in granariis. Similiter inter fideles tres differentiae sunt; incipientium, proficientium, perfectorum. Primi significantur per triticum stans in agris: secundi per grana quae purgantur a paleis; tertii per grana purgata quae locantur in granariis. Primi desiderant doctrinam praedicatorum: secundi frequentem purgationem: tertii aeternam requiem beatorum. De primo Job 57: "Frumentum desiderat nubes, et nubes spargunt lumen suum, quae lustrant cuncta per circuitum. Gregorius: "Electi sunt frumentum Dei caelestibus horreis recondendi: frumentum nubes desiderat, quia electus quisque praesentiam sanctorum Praedicatorum exoptat: lumen spargunt, quia Praedicatores sancti exempla vitae et bene agendo, et loquendo dilatant. Nubes autem cunctas per circuitum lustrant, quia praedicationis luce mundi fines illuminant." De secundo Jud. 6: "Cum Gedeon excuteret et purgaret frumenta in torculari, ut fugerent Madian, apparuit ei Angelus Domini." Gedeon electum quemque significat, qui cum umbra sanctae crucis rectitudine iudicii, confessionis virga, quasi cor suum a vitiorum paleis sequestrat: consolatio eum divina contra tentationes daemonum confortat. Eccl. 2: "Qui timent Dominum, praeparabunt corda sua, et in conspectu illius sanctificabunt animas suas." De tertio Job 5: "Inreparationem Domini ne reprobes, et ingredieris in abundantia sepulcrum, id est locum in regno Dei praeparatum, sicut infertur acervus tritici in tempore suo, id est cetera multitudo beatorum. Luc. 3: "Veniet fortior me post me, cujus ventilabrum in manu sua: et congregabit triticum in horreum suum; paleas autem comburet igni inextinguibili." Tertio dat corpus suum sub specie panis triticei, propter corporis sui expressam similitudinem. Triticum enim potest considerari tribus aliis modis; scilicet

¹ Al. tertium.

ut jacens in acervo, ut cadens in agro, ut in panis complementum. Penes primum modum, significat corpus Christi in Virgine conceptum: penes secundum, ut in mundo pro nobis passum: penes tertium, ut in caelo glorificatum. In primo mater Christi multum honorificatur, in secundo peccator liberatur, in tertio beatus delectatur. De primo Cant. 7: "Venter tuus sicut acervus tritici." Venter est corpus Beatae Virginis. Luc. 11: "Beatus venter qui te portavit;" acervus tritici, munda membra Christi, ut conservata in utero virginali: lilia, decor omnimodae castitatis, quo ornantur membra et sensus Beatae Virginis. De secundo, Joan. 12: "Nisi granum frumenti etc.," usque "multum fructum affert." Christus enim per mortem suam genus humanum de aeterna morte liberavit. Ad Rom. 5: "Commendat suam caritatem Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est." Ex hoc quod Dominus dicit se granum frumenti, habet Ecclesia quod sub nulla specie alia consecrat corpus Christi. De tertio Zach. 9: "Quid bonum ejus, et quid pulchrum, nisi frumentum electorum?" quia panis pulcherrimus, dulcissimus et nobilissimus est corpus Christi in gloria beatorum. Hinc sciendum, quod beati habebunt in eo triplex donum: omnium delictiarum praeparationem, omnium desideriorum impletionem, omnium bonorum securam et aeternam fruitionem. De primo Gen. 49: "Aser pinguis panis praebebit delicias regibus." Psal. 67: "Parasti in dulcedine tua pauperi Deus;" Sap. 15: "Paratum panem de caelo praestitisti eis sine labore, omne delectamentum in se habentem, et omnis saporis suavitatem;" 1 Corinth. 2: "Oculus non vidit, nec auris audivit etc." De secundo Psalm. 147 et 103: "Lauda Jerusalem Dominum etc." et Adipe "frumenti satiat te." Item "Benedic anima mea Dominum." Jerem. 31: "Inebriabo animam Sacerdotis pinguedine, et populus meus bonis meis adimplebitur." Sap. 16: "Sapientiam tuam et dulcedinem quam in filios habes, ostendebas: et deserviens uniuscujusque voluntati, ad quod quisque volebat, convertebatur." De tertio Luc. 14: "Beatus qui manducat panem in regno Dei," scilicet propter omnium bonorum securam sine fine fruitionem. Isa. 62: "Juravit Dominus in dextera sua. Si dedero triticum tuum ultra cibum inimicis tuis, et si biberint filii alieni vinum in quo laborasti. Qui congregant illud comedent; et qui comportant illud, bibent in atriis sanctis meis." Hic comedunt mali cum bonis; ibi erunt mali sub aeterno interdicto, et boni securo et aeterno Christi Convivio. Psal. 15: "Adimplebis me laetitia."